

Cuprins

Abrevieri.....	5
Cuvânt-înainte	7
Capitolul I. Dreptul și interpretarea. Clarificarea conceptelor. Înspre o nouă definiție a dreptului	9
I. Introducere	9
II. Problema definirii dreptului	13
III. Originea ultimă a dreptului și necesitatea sa	14
IV. Natura dreptului. Elemente generale și definitorii.....	15
1. Nu există drept fără libertate.....	15
2. Principiul voinței libere în dreptul penal	18
3. Constantele dreptului	30
V. Dreptul natural abstract.....	32
1. Dificultatea definirii dreptului natural	33
2. Dreptul natural. Origine și definiții	33
3. Argumente care demonstrează existența dreptului natural	38
4. Conținutul dreptului natural abstract	41
4.1. Legătura dintre dreptul natural și drepturile fundamentale ale omului.....	41
4.2. Protecția drepturilor individuale – principiu fundamental de drept natural	42
4.3. Particularizarea treptată a principiului protecției drepturilor individuale.....	43
4.4. Alte principii de drept natural.....	44
4.5. Legătura dintre dreptul natural și dreptul penal.....	49
5. Drept natural vs. drept pozitiv	53
5.1. Trăsăturile dreptului natural abstract în lumina conflictului cu dreptul pozitiv	54
5.2. Pozitivism juridic vs. iusnaturalism.....	56
VI. Dreptul pozitiv.....	62
1. Procesul de concretizare și abstractizare a dreptului natural în dreptul pozitiv.....	62
2. Manifestarea dreptului pozitiv prin intermediul izvoarelor de drept.....	64
3. Structura ierarhică a dreptului pozitiv	66
4. Rolul principiilor de drept în elaborarea și interpretarea dreptului penal	69
5. Cutuma	76
5.1. Câteva aspecte preliminare despre cutumă.....	76
5.2. Cutuma în dreptul penal.....	79
5.2.1. Interdicția incriminării, stabilirii unor pedepse sau agravării răspunderii penale prin intermediul cutumei	79
5.2.2. Cutuma – cauză care face ca fapta să nu constituie infracțiune.....	81
5.2.3. Cutuma – instrument de interpretare a legii penale	84
6. Noțiunea de lege	87

7. Noțiunea de lege penală.....	89
8. Noțiunea de jurisprudență.....	90
9. Jurisprudența – izvor de drept?.....	92
VII. Dreptul și interpretarea.....	94
1. Interpretarea judiciară – izvor de drept în sens substanțial.....	94
2. Rezultatul interpretării judiciare ca normă juridică individuală	95
3. Șansa reîntoarcerii la dreptul natural în etapa interpretării judiciare	96
4. Influența mentalităților și a prejudecăților asupra interpretării judiciare.....	100
5. Caracteristicile interpretării judiciare	106
5.1. Interpretarea ca act intuitiv și rațional	106
5.1.1. Formalismul legal și mișcarea dreptului liber: două concepții extreme asupra interpretării judiciare	106
5.1.2. Rolul rațiunii și al intuiției în procesul interpretării judiciare.....	111
5.1.2.1. Intuiția intelectuală și rațiunea	112
5.1.2.2. Intuiția originară și inima.....	114
5.1.2.3. Îmbinarea intuiției intelectuale, a rațiunii și a intuiției originare în cadrul interpretării judiciare	121
5.2. Interpretarea ca sursă a argumentării juridice.....	126
5.3. Interpretarea ca act de voință.....	127
VIII. Concluzii. Importanța interpretării ca factor definitoriu al dreptului.....	129
Capitolul II. Interpretarea în dreptul penal.....	131
I. Introducere	131
II. Perspective asupra interpretării judiciare	131
1. Scopul și limitele interpretării judiciare în concepția principalelor curente existente în domeniul interpretării	131
1.1. Curentul textualist.....	132
1.2. Curentul intenționalist radical.....	136
1.3. Curentul teleologic moderat – varianta iusnaturalistă	140
1.4. Curentul teleologic moderat în sistemele <i>common law</i> – „regula deficienței”.....	145
1.5. Curentul teleologic radical.....	146
1.6. Analiza critică a curenților existente în materia interpretării judiciare	148
2. Scurtă teorie a interpretării judiciare	153
3. Definirea și scopurile interpretării judiciare	156
III. Etapele interpretării judiciare.....	158
1. Încadrarea preliminară a stării de fapt în sfera de aplicabilitate a unei norme juridice	158
2. Citirea textului legal	158
3. Critica textului legal	159
4. Interpretare vs. construcție.....	160
4.1. Definirea și delimitarea celor două concepte.....	160
4.2. Cazurile în care este necesară activitatea de construcție	164
4.2.1. Ipoteza termenilor flexibili	164
4.2.2. Ipoteza construcției transcendente.....	167

4.2.3. Ipoteza soluționării contradicțiilor.....	169
4.2.4. Ipoteza interpretării evolutive.....	169
4.2.5. Ipoteza analogiei.....	171
5. Necesitatea interpretării. Considerații generale.....	174
6. Interpretarea abstractă a normei juridice și necesitatea sa.....	175
7. Interpretarea concretă și aplicarea normei juridice. Necesitatea celor două etape.....	179
IV. Interpretarea normelor penale.....	186
1. Specificitatea interpretării normelor penale. Principiul interpretării efective vs. principiul strictei interpretări.....	186
2. Obiectul interpretării în dreptul penal.....	188
2.1. Norme de incriminare și norme integratoare.....	188
2.2. Norme generale și norme speciale.....	189
2.3. Norme care anunță publicului regulile de comportament și norme care cuprind reguli decizionale.....	189
2.4. Norme tehnice și norme substanțiale.....	193
2.5. Norme care reglementează individualizarea judiciară a pedepsei.....	195
2.6. Norme interpretative.....	198
2.7. Scurte considerații privind interpretarea normelor incriminatorii clasice.....	200
2.8. Codul penal ca obiect al interpretării. Concluzii.....	200
3. Principiul legalității și interpretarea normelor penale.....	201
3.1. Principiul legalității incriminării și a pedepsei.....	201
3.2. <i>Lex scripta</i> și interpretarea normelor penale.....	206
3.3. <i>Lex certa</i> și interpretarea normelor penale.....	206
3.3.1. Norme penale în mod rezonabil previzibile vs. norme penale lipsite de previzibilitate. Cauzele lipsei de previzibilitate.....	207
3.3.1.1. Termenii flexibili.....	208
3.3.1.2. Ambiguitățile.....	219
3.3.1.3. Doctrina “Void for Vagueness”.....	219
3.3.1.4. Verificarea respectării exigenței previzibilității în jurisprudența instanțelor americane.....	222
3.3.1.5. Verificarea respectării exigenței previzibilității în jurisprudența Curții Constituționale.....	224
3.3.1.6. Verificarea respectării exigenței previzibilității în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.....	229
3.3.2. Tehnici de asigurare a previzibilității normelor penale.....	239
3.4. <i>Lex stricta</i> și interpretarea normelor penale.....	244
3.4.1. Semnificația exigenței <i>lex stricta</i> . Standardul previzibilității rezonabile.....	244
3.4.2. <i>In dubio pro reo</i> în domeniul interpretării sau regula indulgenței. Abordare critică.....	246
3.4.3. Verificarea respectării exigenței <i>lex stricta</i> . Studiu de caz: Hotărârea <i>Koprivnikar c. Sloveniei</i>	254
3.4.4. Analogia în dreptul penal.....	257

3.4.4.1. Interdicția analogiei în defavoarea persoanei acuzate. Clarificarea conceptului de analogie.....	257
3.4.4.2. Două concepții asupra analogiei. Interpretare evolutivă sau veritabilă analogie?	262
3.4.4.3. Clauzele legale de analogie în defavoarea persoanei acuzate.....	265
3.4.4.4. Analogia în favoarea persoanei acuzate.....	268
3.5. <i>Lex praevia</i> și interpretarea normelor penale.....	274
V. Concluzii.....	282
Capitolul III. Aplicarea metodelor de interpretare în dreptul penal.....	283
I. Introducere	283
II. Metodele de interpretare	283
1. Aspecte introductive	283
2. Metoda lingvistică de interpretare	291
2.1. Definiție și importanță în contextul dreptului penal	291
2.2. Analiza etimologică și semantică a termenilor și a expresiilor.....	293
2.2.1. Tipuri de termeni și reguli privind interpretarea lor	293
2.2.2. Regula sensului comun	300
2.2.3. Regula semnificației evidente	312
2.2.4. Alte reguli privind interpretarea semantică a normelor penale.....	317
2.3. Analiza gramaticală a normelor penale	325
2.4. Analiza contextuală a normelor penale.....	327
3. Metoda istorică de interpretare	331
3.1. Limitele aplicării metodei istorice de interpretare	331
3.2. Aplicarea metodei istorice de interpretare în sistemele <i>common law</i>	336
3.3. Aplicarea metodei istorice de interpretare în cazul succesiunii legilor în timp	337
4. Metoda logică de interpretare	344
4.1. Definiția metodei. Aspecte introductive	344
4.2. Adagii latine care interzic adăugarea la text sau modificarea acestuia în cadrul interpretării	346
4.3. Raționamentul <i>a pari</i>	349
4.4. Raționamentul <i>per a contrario</i>	351
4.5. Raționamentul <i>a fortiori</i>	352
4.6. Raționamentul <i>ad absurdum</i>	357
5. Metoda sistematică de interpretare	360
5.1. Definiția metodei. Principiile care fundamentează aplicarea sa	360
5.2. Interpretarea sistematică a normelor penale aflate la același nivel din perspectiva forței lor juridice.....	366
5.2.1. Interpretarea sistematică a normelor din cadrul Codului penal	366
5.2.2. Raporturile dintre prevederile Codului penal și legile penale speciale	377
5.3. Interpretarea noțiunilor din alte ramuri de drept.....	379
5.4. Interpretarea sistematică a legislației secundare	381

5.5. Interpretarea normelor penale prin raportare la izvoarele având forță juridică superioară	387
5.5.1. Interpretarea normelor penale în lumina Constituției	387
5.5.2. Interpretarea normelor penale în lumina izvoarelor internaționale.....	389
5.5.2.1. Raportul dintre normele penale naționale și tratatele privind protecția drepturilor omului	390
5.5.2.2. Interpretarea normelor penale interne care transpun anumite infracțiuni prevăzute în dreptul internațional penal	394
5.5.2.3. Interpretarea normelor penale interne în lumina izvoarelor dreptului Uniunii Europene	395
6. Metoda teleologică de interpretare	403
6.1. Definierea metodei	403
6.2. Identificarea scopului normelor penale și rolul acestuia în interpretare	407
6.3. Interpretarea normelor incriminatorii în lumina obiectului juridic al infracțiunii	416
7. Studiu de caz: Decizia nr. 5/2018 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile. Aplicarea concomitentă a metodelor de interpretare	424
III. Concluzii.....	429
Concluzii generale.....	430
Bibliografie.....	433